

2024, het jaar van de hermelijn

Toen ik deze slogan tegenkwam, ging ik in gedachten terug in de tijd. Bijna vijf jaar om precies te zijn. Op 22 september zaten we op een bankje van ons ontbijtje te genieten, toen de stoet van Market Garden voorbij kwam. We zaten bij de Leijgraaf, aan de Egelweg. Het zonnetje scheen, gewoon lekker weer. Toen de rust was weer gekeerd, schonken we ons nog een thee in en genoten van het moment. Het duurde dan ook niet lang of het eerste konijn kwam in beeld. Even later dachten we een muisje te zien aan de rand van het fietspad tussen het gras. Maar al snel werd het duidelijk dat we hier met een klein roofdiertje te maken hadden. Na een korte discussie en speurwerk op internet, weten we nu dat het hier ging om een hermelijn. Vooral het zwarte staartpuntje maakte veel duidelijk.

Het diertje ging op zijn achterpoten staan om zijn omgeving te verkennen en met prachtige golvende sprongen verdween het weer in het gras, om vervolgens nog verschillende keren het fietspad over te steken. Het diertje was, helaas voor ons, te snel om vast te leggen. Nog nooit hadden we dit diertje zo goed kunnen zien. Hermelijnen zijn fanatieke jagers en echte vleeseters. Ze doden met een beet in de nek. Hermelijnen leven solitair. Het leefgebied van het mannetje is veel groter dan dat van het vrouwtje, zodat het zijne meerdere leefgebieden van vrouwtjes overlapt.

De hermelijn lijkt erg op de wezel, maar is duidelijk groter. Hij heeft een lange zwaar behaarde staart met een zwarte pluimpunt. De rug is grijs- of beigebruin en de buik wit. De demarcatielijn (scheidingslijn tussen de bruine rugkleur en de lichte buikkleur van de vacht) is strak en recht, in tegenstelling tot de wezel waarbij die kronkelig is. Die scheidingslijn is zo duidelijk strak, dat geen twijfel mogelijk is. De hermelijn heeft geen donkere keelvlekken. De hermelijn heeft een zomer- en een wintervacht. In de zomer is de vacht roodbruin, in de winter is die soms wit. Het staartpuntje blijft echter altijd zwart. In het koudere deel van het verspreidingsgebied van de hermelijn wordt de vacht in de winter geheel wit. In warmere gebieden wordt de wintervacht slechts gedeeltelijk wit. Nederland ligt net op de grens tussen koud en niet koud: een deel van de hermelijnen verandert van kleur, maar er worden elke winter ook bruine dieren waargenomen.

Vroeger werden wintervachten van hermelijnen gebruikt voor het vervaardigen van koningsmantels, maar er waren honderden dieren nodig om slechts één mantel te vervaardigen. Gelukkig is de jacht op hermelijnen tegenwoordig verboden in ons land. De hermelijn lijkt geen voorkeur te hebben voor specifieke gebieden; hij leeft in bossen, moerassen, duinen, houtwallen, bergen en weilanden. De enige voorwaarde die een hermelijn stelt, is dat er voldoende schuilplaatsen zijn, die hij zelf bekleedt met bladeren en mos.

De hermelijn voedt zich uitsluitend met vlees. Hij jaagt op muizen, mollen, konijnen, insecten en reptielen, maar ook vogels en vissen staan op zijn menu. De hermelijn overmeestert zijn prooi met een snelle en doelgerichte beet in de nek. Als er verschillende prooidieren in de omgeving zijn, worden ze allemaal gedood, voordat de eerste dieren naar de schuilplaats worden gesleept. Alleen daar eet de hermelijn zijn voedsel. Vanwege de bouw van hun lichaam hebben hermelijnen een hoog energieverbruik en dus een hoge voedingsbehoefte. Maar liefst een kwart van zijn eigen lichaamsgewicht verorbert hij dagelijks. Daarom zijn ze vrijwel altijd op jacht.

En ja, dat seksleven, dat boeit me eigenlijk altijd het meest. Mannetjes en vrouwtjes leven het grootste deel van het jaar apart. Alleen gedurende enkele dagen in mei tot juli, na de voorjaarsrui, zoeken ze toenadering. Wanneer mevrouw Hermelijn met toestemming

reageert op de avances van meneer, grijpt hij haar bij de nek en houdt haar zo vast tijdens het paren (soms enkele uren lang). Hermelijnen zijn absoluut niet monogaam: zowel de mannetjes als de vrouwtjes houden er meerdere partners op na. Het komt geregeld voor dat de jongen uit één nest verschillende vaders hebben! En deze marterachtige heeft nog meer verrassingen in petto: de toekomstige moeder bewaart haar embryo's gedurende negen tot elf maanden in het blastocyststadium vooraleer de vruchtjes echt beginnen te groeien. Die 'kiemrust' zorgt ervoor dat de embryo's tot ontwikkeling komen in het beste prooiseizoen van het volgende jaar, zodat de drie tot negen kleintjes de allerbeste kansen krijgen. Hoe meer prooien er te vinden zijn, hoe groter de worp. Een worp wordt door de moeder, moer, verplaatst door middel van de donkere maan die in de nek van het jong groeit.

Kleine hermelijntjes worden doof, blind en naakt geboren. Ze worden gedurende twaalf weken gezoogd, maar beginnen al te proeven van vast voedsel na een maand. Op een leeftijd van drie maanden zijn ze volledig zelfredzaam en verlaten ze hun moeder. De mannetjes zijn geslachtsrijp op een leeftijd van negen maanden. Technisch gezien kunnen de vroegrijpe vrouwtjes al na slechts twee maanden paren, maar door de uitgestelde dracht krijgen ze pas na een jaar hun eerste jongen.

Moeder en dochters kunnen in het voorjaar door hetzelfde mannetje worden bevrucht. Gelukkig voor de dochters is de draagtijd lang. En mannetjes worden vaak niet oud, zodat het heel onwaarschijnlijk is dat het haar vader is. In de praktijk worden hermelijnen meestal niet ouder dan twee jaar, hoewel ze wel tien kunnen worden.

Al met al een prachtig beestje, dat je vrijwel nooit ziet. En misschien ook nooit zult zien. Er zijn er namelijk steeds minder. Dus wat extra aandacht voor de leefomgeving van de hermelijn, daar sta ik helemaal achter.

Ria Smits

Met dank aan Annemarie van Diepenbeek voor de foto's.